SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 14/06-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. februára 2006 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Jána Lubyho prerokoval sťažnosť J. B., bytom T., zastúpeného advokátkou JUDr. D. B., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 253/00 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. B. na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 253/00 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 253/00 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prieťahov.

3. J. B. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiattisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Trnava p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 14/06-10 z 12. januára 2006 prijal na ďalšie konanie sťažnosť J. B. (ďalej len „sťažovateľ“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorou namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 253/00.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k priebehu konania podaním sp. zn. Spr 102/06 z 30. januára 2006.

Vo vyjadrení okresného súdu sa okrem iného uvádza:

„Sťažovateľ J. B. podal na tun. súd dňa 25. 8. 2000 žalobu proti žalovaným v I. a II. rade – S., T., a S., B. Predmetom konania je neplatnosť výpovede z organizačných dôvodov. Úpravou sudkyne JUDr. B. M. dňa 30. 3. 2001 bol doručovaný návrh na vyjadrenie odporcom. Odporcovia prevzali tento návrh 21. 5. 2001. 25. 6. 2001 bolo do veci zaslané poverenie na zastupovanie vo veci zo strany S. B. a zároveň bolo podané vyjadrenie k návrhu zo strany odporcu v 2. rade. Tiež dňa 25. 6. 2001 sa vyjadril odporca v I. rade k návrhu cestou právnej zástupkyne JUDr. K. C., ktorá predložila do veci splnomocnenie na zastupovanie. Dňom 30. 6. 2001 odišla JUDr. B. M. do starobného dôchodku.

Opatrením predsedníčky súdu pod Spr 649/01 dňa 28. 6. 2001 bola predmetná vec s účinnosťou od 1. 7. 2001 prikázaná na ďalšie konanie sudkyni JUDr. M. M. Táto sudkyňa vo veci nekonala, nakoľko v krátkom čase zostala práceschopná a následne odišla na riadnu materskú dovolenku. Dňa 30. 5. 2005 bol predmetný spisový materiál pridelený Opatrením predsedníčky súdu na konanie sudkyni Mgr. A. T. Dňa 30. 9. 2003 bol predmetný spisový materiál pripojený k nahliadnutiu k sp. zn. 15 C 33/2000 a bol vylúčený dňa 28. 6. 2005. Úpravou z 1. 12. 2005 bol navrhovateľ vyzvaný, aby preukázal právnu subjektivitu odporcov doložením listinných dokladov preukazujúcich túto skutočnosť. Keďže odpoveď na výzvu súdu nebola zaslaná, doporučená zásielka sa vrátila súdu s tým, že túto zásielku si navrhovateľ v odbernej lehote na pošte neprevzal. Ďalšou úpravou sudkyne z 25. 1. 2006 sa opätovne realizoval dotaz na navrhovateľa. Po doložení dokladov zo strany navrhovateľa bude vytýčený vo veci termín pojednávania.

Sťažnosť považujem za čiastočne dôvodnú, a to za obdobie od 14. 6. 2002 do 28. 6. 2005, kedy vo veci neboli vykonané úkony. Sťažovateľ v poslednom období spôsobil prieťah tým, že v odbernej lehote si neprevzal výzvu súdu na pošte, zásielka bola vrátená súdu ako neprevzatá dňa 3. 1. 2006. Zistené prieťahy považujeme za zbytočné prieťahy, i keď s ohľadom na veľkú zaťaženosť vec prejednávajúcej sudkyni, táto vo veci za predmetné obdobie nevykonala úkony. (...)"

Právna zástupkyňa sťažovateľa vo svojom vyjadrení doručenom ústavnému súdu 17. februára 2006 k stanovisku okresného súdu z 30. januára 2006 uviedla:

„V stanovisku sa uvádza, že úpravou z 1. 12. 2005 bol navrhovateľ vyzvaný, aby preukázal právnu subjektivitu odporcov, na túto však v lehote neodpovedal a zásielka bola vrátená súdu, pretože si ju navrhovateľ v odbernej lehote neprevzal. Túto skutočnosť sa navrhovateľ dozvedel až z listu podpredsedníčky súdu zo dňa 30. 1. 2006, ktorý mu bol doručený 7. 2. 2006. Preto ihneď zisťoval na pošte okolnosti doručovania, kde zistil, že 12. 12. 2005 doručovateľ zanechal upovedomenie o uložení doporučenej zásielky, avšak navrhovateľ sa o tom nedozvedel, pretože takéto oznámenie nedostal resp. nemal vo svojej poštovej schránke.

Podľa stanoviska sa úpravou sudkyne z 25. 1. 2006 opätovne realizoval dotaz na navrhovateľa. Pretože navrhovateľovi nebola žiadna zásielka zo súdu doručená, zisťoval okolnosti aj tohto doručovania. Na podateľni Okresného súdu sa mu nepodarilo zistiť podacie číslo zásielky, pretože tu nie je evidovaná od uvedeného dátumu žiadna zásielka adresovaná navrhovateľovi. Na pošte zistil, že od 25. 1. 2006 nie je na jeho meno evidovaná žiadna doporučená zásielka a žiadna tu nie je ani uložená. Do dnešného dňa mu nebola takáto zásielka doručená.

Navrhovateľ má záujem, aby jeho konanie na Okresnom súde v Trnave bolo ukončené čo najskôr a bolo by proti jeho záujmu, ak by spôsoboval prieťahy akýmkoľvek konaním. Po zistení horeuvedených skutočností z listu OS Trnava z 30. 1. 2006, chcel zistiť obsah úprav vo svojom spise, avšak bezvýsledne, pretože spis je postúpený Vášmu súdu. Navrhovateľ koná vo veci a napriek tomu, že mu neboli doručené úpravy, ktoré vo svojom stanovisku predsedníčka Okresného súdu uvádza, a o existencii a obsahu ktorých sa dozvedel z listu z 30. 1. 2006, obstaral požadované doklady a predložil ich súdu.

Okresný súd v Trnave považuje sťažnosť za čiastočne dôvodnú a to za obdobie od 14. 6. 2002 do 28. 6. 2005. Posúdením tejto otázky sa bude zaoberať Váš súd, domnievame sa však, že v konaní o neplatnosť výpovede z pracovného pomeru, ktorá bola podaná 15. 8. 2000 nie je možné považovať za riadny postup súdu, keď do 14. 6. 2002, teda po dobu skoro 2 rokov, nebolo ani zvolané pojednávanie, ani nebol navrhovateľ vyzvaný na odstránenie vád podania a nebol vykonaný žiaden úkon k riešeniu veci a táto bola len prikazovaná iným sudcom. Ani po 28. 6. 2005 súd nekonal, úpravy, ktoré vo svojom stanovisku Predsedníčka OS Trnava uvádza, boli vydané až po liste navrhovateľa z 24. 11. 2005. Súd sa začal samotnou vecou zaoberať až po podaní sťažnosti a viac ako 5 rokov po podaní návrhu žiada od navrhovateľa doklad o právnej subjektivite odporcov. Domnievame sa, že prieťahy trvali aj po 28. 6. 2005.“

Obdobné procesné úkony, ktoré uviedol okresný súd, zistil aj ústavný súd z obsahu spisu okresného súdu.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich

vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 14 C 253/00 dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Sťažovateľ sa podanou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry (I. ÚS 24/03, IV. ÚS 15/03, II. ÚS 66/03), v súlade s ktorou možno za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu sťažovateľa v konkrétnom posudzovanom prípade považovať také konanie, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci alebo k odstráneniu jeho právnej neistoty zákonom dovoleným spôsobom. K vytvoreniu právnej istoty preto dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu sa otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, posudzuje vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci (1), správanie účastníka konania (2) a postup, akým v konaní postupoval súd (3). Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prejednávanej veci.

1) Predmetom konania na okresnom súde vedenom pod sp. zn. 14 C 253/00 je rozhodnutie o návrhu na určenie neplatnosti výpovede. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd zastáva názor, že pracovnoprávne spory týkajúce sa skončenia pracovného pomeru nemožno vo všeobecnosti považovať za skutkovo ani za právne zložitú vec. V týchto sporoch sa používa právna úprava prijatá v Zákonníku práce (zákon č. 65/1965 Zb. Zákonník práce v znení neskorších predpisov a s účinnosťou od 1. apríla

2002 zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov), ktorej výklad a používanie sú stabilizované v pomerne rozsiahlej judikatúre všeobecných súdov, kde je upravená aj metodika postupu všeobecných súdov v týchto sporoch. Neprimerane dlhú dobu konania od podania žaloby (25. august 2000) do podania sťažnosti ústavnému súdu (27. december 2005, t. j. viac ako 5 rokov) a jeho priebeh nie je možné považovať za dôsledok vyvolaný právnou alebo faktickou zložitosťou prejednávanej veci. Ani okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti nekvalifikoval spor ako skutkovo a právne zložitý.

Doterajšia dĺžka súdneho konania však nemôže byť akceptovaná najmä z toho dôvodu, že vo veci, v ktorej sa namietajú zbytočné prieťahy, ide o pracovnoprávny spor, v ktorom sa pre sťažovateľa rieši existenčná otázka, ktorou je trvanie pracovného pomeru. V týchto sporoch by mal preto súd postupovať čo najrýchlejšie a najefektívnejšie.

2) V konaní o sťažnosti namietajúcej porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov ústavný súd vyhodnocuje aj to, či a akým spôsobom sa na prieťahoch konania podieľala osoba, ktorá podala sťažnosť. Pri posudzovaní správania sťažovateľa ako účastníka konania ústavný súd dospel k záveru, že samotný sťažovateľ neprispel k vzniku prieťahov v konaní. Ústavný súd nemohol akceptovať vyjadrenie okresného súdu, že i *„Sťažovateľ v poslednom období spôsobil prieťah tým, že v odbernej lehote si neprevzal výzvu súdu na pošte (...)“*, pretože predmetnú výzvu okresný súd vypracoval iba v decembri 2005 a zásielka z pošty sa mu vrátila 3. januára 2006, čo nemohlo mať vplyv na dĺžku konania, ktoré začalo ešte v roku 2000.

3) Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo ku zbytočným prieťahom, bol postup okresného súdu.

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná, ako aj z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov.

Postup okresného súdu nesvedčí o tom, že by svoju činnosť organizoval v súlade s povinnosťami uloženými mu v citovaných ustanoveniach Občianskeho súdneho poriadku.

Ústavný súd zistil, že okresný súd bol od podania žaloby do podania sťažnosti ústavnému súdu nečinný, nevykonal žiadne úkony smerujúce k meritórnemu rozhodnutiu vo veci samej a počas obdobia viac ako 5 rokov vypracoval iba dva také jednoduché úkony, akými sú výzva z 30. marca 2001, ktorou doručoval žalobu na vyjadrenie odporcom, a výzva z 1. decembra 2005, ktorou žiadal sťažovateľa, aby *„preukázal právnu subjektivitu žalovaných (...)“*. Tieto úkony bolo potrebné vykonať hneď na začiatku konania.

Ústavný súd konštatuje, že prebiehajúce konanie je stále na súde prvého stupňa bez uskutočnenia jediného pojednávania a rozhodnutia vo veci samej napriek tomu, že konanie pred okresným súdom začalo ešte v roku 2000. Táto zdĺhavosť konania okresného súdu nemôže byť podľa ústavného súdu ničím ospravedlniteľná.

Obranu okresného súdu spočívajúcu v neprimeranej zaťaženosti zákonnej sudkyne (ako dôvodu, ktorý by mal byť objektívnou príčinou spôsobujúcou prieťahy v konaní) ústavný súd neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. III. ÚS 147/02, I. ÚS 100/02) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku

nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní.

Ústavný súd na základe uvedeného preto dospel k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 253/00 bolo porušené základného právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, príp. prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal.

Ústavný súd v súlade so svojím rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 14 C 253/00 konal bez zbytočných prieťahov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 250 000. Sk. Žiadosť odôvodnil tým, že *„Pokladá tento nárok čo do dôvodu a výšky za primeraný, nakoľko ostal bez zamestnania v tomto veku a naviac bez právnych dôvodov, keď na trhu práce vzhľadom na jeho kvalifikáciu, skúsenosti a vek nemôže nájsť primerané a už vôbec nie trvalé zamestnanie. (...)“*

Hoci ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom súdnom konaní konal bez zbytočných prieťahov, je toho názoru, že porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto jeho právomoci.

Vzhľadom na zistenú dobu nečinnosti okresného súdu považoval za potrebné rozhodnúť aj o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti prípadu, povahu prejednávanej veci a dĺžku doterajšieho konania ústavný súd dospel k záveru, že sumu 50 000 Sk možno považovať za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Úhradu trov konania ústavný súd nepriznal, pretože si ich sťažovateľ neuplatnil.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. februára 2006